הרמטכ"ל עשוי להיות צודק: תקיפה באיראן בלי הכרעה אינה פתרון

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 16.11.2026

האיומים מאיראן לא הוסרו, וישראל ניצבת בפני מלכוד: סבב תקיפות נוסף עשוי לפגוע ביכולותיה של טהרן, אך אינו מבטיח את הסרת האיום. מנגד, מערכה להשגת הכרעה מחייבת יכולות צבאיות ותנאים מדיניים שישראל תתקשה להבטיח לבדה. כיצד יוצאים מן המלכוד? אחד הלקחים החשובים מצוי בדרך שהובילה למבצע קדש.

אין מקום להשוואה פשטנית בין איראן של היום למצרים של 1956. אולם בשני המקרים מתעוררת אותה שאלת יסוד: כיצד מתמודדת ישראל עם איום חמור, כאשר חופש הפעולה שלה מוגבל והיציאה למלחמה עלולה לחשוף את העורף לפגיעה קשה?

תקיפות חוזרות יכולות להשמיד מתקנים, לחסל מפקדים ולעכב תוכניות. אלה הישגים חשובים, אך אין בהם כשלעצמם ערובה לשינוי אסטרטגי. מתקנים נבנים מחדש, למפקדים נמצאים מחליפים, והאויב מסתגל. כאשר כל מכה גוררת תגובה וחידוש ההכנות לסבב הבא, הפעילות הצבאית עלולה להפוך מתוכנית להסרת האיום לשגרת התשה.

במאבק כזה נהנה המשטר האיראני מיתרון מסוים: יכולתו לדכא ביקורת מאפשרת לו להטיל על אזרחיו מחיר כבד בלי לתת דין וחשבון כפי שנדרשת ממשלה בחברה דמוקרטית. אין פירוש הדבר שאיראן חסינה מלחץ, אלא שאין להניח שעוד מכה תביא בהכרח לשבירת רצונה.

כאן טמונה חולשתה של אסטרטגיית ההתשה: קשה לדעת מראש כמה זמן תימשך, מה יהיה מחירה ומה יגרום לאויב לשנות את דרכו. גם הסכמה שתושג בסופה אינה פוטרת מן השאלה כיצד תיאכף. מול איום שישראל אינה יכולה להשלים עמו, אין די בתקווה שהסבב הבא ישיג את מה שקודמיו לא השיגו.

בשנים 1955-1956 ניצבה ישראל בפני מציאות ביטחונית מחמירה. חוליות הפדאיון פגעו ביישובים ובאזרחים, חופש השיט נפגע, ועסקת הנשק הצ'כית העניקה למצרים אמצעי לחימה סובייטיים מתקדמים. משה דיין וראשי הצבא דחפו למלחמת מנע.

בן גוריון הכיר בצורך להסיר את האיום, אך לא הסתפק בקביעה שהמלחמה נחוצה. הוא בחן אם קיימים התנאים לניהולה: מטוסים וטנקים, הגנה על העורף ושותפים מדיניים. הוא הבין שהחלטה נכונה עלולה להסתיים בכישלון אם תתקבל בעיתוי הלא נכון.

ההזדמנות נוצרה כאשר נפגשו האינטרסים של ישראל, צרפת ובריטניה. ההצטיידות והסיוע הצרפתי, ובכללם הצבת מטוסי קרב להגנת שמי ישראל, אפשרו לבן גוריון לאשר את המהלך.

ההכרעה בסיני לא מנעה את הלחץ הבינלאומי ואת הנסיגה, אך בעקבות המערכה נפתחו מצרי טירן, נפסקו פשיטות הפדאיון ממצרים ונוצרה תקופה ממושכת של רגיעה יחסית בגבול הדרומי.

הלקח מקדש כפול: אין לוותר על שאיפה להכרעה, ואין לצאת למערכה לפני שנבנו התנאים הדרושים להשגתה ולשימור הישגיה. ההצלחה נבחנת גם במציאות המדינית והביטחונית שנותרת לאחר שהכוחות שבים לבסיסיהם.

יישום הלקח על איראן מחייב בראש ובראשונה להגדיר את התוצאה המבוקשת. המילה "הכרעה" אינה תוכנית עבודה. על הדרג המדיני להגדיר אילו איומים יש להסיר ואיזו מציאות מבקשים ליצור; על הצבא להציג כיצד ניתן להשיגה, באיזה מחיר ובאילו תנאים.

רשימת מטרות, מפורטת ככל שתהיה, אינה תחליף לתשובות האלה. השמדת מטרות מקבלת משמעות אסטרטגית כאשר היא חלק מרעיון כולל שמחבר בין הפעולה הצבאית לבין תכלית המערכה. אם אין חיבור כזה, גם הצלחות טקטיות מרשימות עלולות להותיר את ישראל מול אותו איום בסבב הבא.

במקביל נדרשת עבודה מדינית. האיום האיראני אינו נוגע לישראל בלבד: תוכניות הגרעין והטילים, פעילות השלוחים והפגיעה בנתיבי השיט מאיימות על מדינות נוספות. עם זאת, שותפות באבחון האיום אינה מבטיחה נכונות להשתתף במערכה נגדו. תפקידה של המדינאות הישראלית הוא לתרגם אינטרסים משותפים להסכמות מעשיות: סיוע צבאי, הגנה, גיבוי מדיני והסדרים שיסייעו לשמר את הישגי המערכה.

לכל אלה יש להוסיף את ממד הזמן. בניין כוח וגיבוש שותפויות מחייבים זמן, אך גם ההמתנה גובה מחיר כאשר האויב מנצל אותה לשיקום ולהתעצמות. מכאן הצורך בהכנות מואצות, בעלות יעדים ולוחות זמנים ברורים. כל פעולה בתקופת הביניים צריכה להיבחן לפי תרומתה להסרת האיום.

כך ראוי לבחון גם הסתייגות מקצועית מתקיפה: האם היא מצביעה על פערים שיש לסגור ועל תנאים שיש ליצור, או משקפת הנחה שאין אפשרות להשיג תוצאה מעבר להתשה מתמשכת? ההבחנה הזו חיונית לדיון אחראי בין הדרג הצבאי לדרג המדיני.

אם הסתייגותו של הרמטכ"ל, כמדווח בתקשורת, מתקיפה מיידית של איראן נובעת מכך שהמטרה היא להרתיע אותה ולא להכריע את המלחמה כדי לסיימה בניצחון אמריקני-ישראלי חרוץ שיאפשר להכתיב לה תנאי כניעתה והסדר, הוא צודק ויש להעניק לעמדתו המקצועית משקל כבד.

מבצע קדש אינו מספק תוכנית למערכה באיראן. הוא מלמד כיצד יש לגשת להחלטה עליה: להגדיר את התכלית, לבנות את היכולת, לגבש את השותפויות ולהיערך ליום שאחרי. המבחן של

הנהגת ישראל הוא להציג דרך אמינה להסרת האיום ולהבטיח את התנאים למימושה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 16 בנובמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.